

Statsråd Audun Lysbakken
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Oslo, 28. november 2011

Kjære statsråd Audun Lysbakken,

Vi viser til skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Håbrekke til deg (sendt 27.10.11) hvor Håbrekke spør: "Hva slags virkemidler har myndighetene for å sikre mer åpenhet og styrket forbrukerinformasjon rundt leverandører og produksjonsbakgrunn?"

Du innleder med å si at "... Jeg er opptatt av at norske forbrukere må få en reell mulighet til å velge etisk- og miljøvennlig produserte varer. Forbrukerne etterspør mer åpenhet rundt arbeidsforhold og miljøbevissthet i produksjonsprosessen." Og videre at "... norske myndigheter har ikke juridiske virkemidler som kan pålegge næringslivet å gi denne typen informasjon og at de politiske virkemidlene er begrenset fordi det handler om produksjon utenfor Norges grenser." Resten av ditt svar refererer ikke til Håbrekkes spørsmål, unntatt et par linjer mot slutten om rettferdig handel og sporbarhet.

Dette mener vi signaliserer en for defensiv holdning til problemstillingen rundt åpne leverandørlistor og vil ikke gagne forbrukerne, som etterspør både mer åpenhet og mer informasjon om under hvilke forhold varene de kjøper produseres. Det vil heller ikke tjene interessene og rettighetene til arbeidere i India, Bangladesh, Kina og Thailand som hver dag produserer varer til norske forbrukere og offentlige sektor.

Foranledningen til det skriftlige spørsmålet var et oppslag i Dagens Næringsliv 26/10. Artikkelen tok utgangspunkt i Framtiden i våre henders ferske rapport "Med døren på gløtt? Om merkevareselskapenes manglende åpenhet" (vennligst se vedlegg). I rapporten saumfares åpenhetspraksisen til 18 selskaper som produserer klær, datamaskiner og mobiltelefoner til norske forbrukere. Undersøkelsen avdekker at selskapene velvillig forteller om sine etiske retningslinjer, men at nesten ingen av dem vil si hvor varene produseres - og dermed gjøre det mulig å sjekke hvordan forholdene i fabrikkene faktisk er.

Resultatet av slik lukkethet er at forbrukerne frarøves muligheten til å vite hvor varene de kjøper kommer fra. Dette innebærer dermed at det bevisste forbrukervalg som du og mange med deg i teorien støtter, ikke kan settes ut i praksis.

Åpne leverandørlistor er ikke en vaksine mot fagforeningsknusing, luselønninger og arbeidsøkter som er så lange at arbeiderne aldri får nok hvile. Åpne leverandørlistor fører

derimot til at innsikten i arbeidsforholdene øker, større sannsynlighet for at selskapene unngår ”versting-fabriker” og at selskapenes etikktiltak kan etterprøves.

Framtiden i våre hender har følgende kommentarer, spørsmål og forslag:

- Det er riktig at det i dag ikke finnes noen lover som gjør det mulig for Regjeringen å pålegge norske selskaper å offentliggjøre sine leverandørlistene. Det forhindrer ikke at Regjeringen kan gi en klar beskjed til de samme om at den forventer at de opererer med åpne leverandørlistene. I henhold til FNs rammeverk ”Protect, respect and remedy” (tidligere kalt ”Ruggie Framework”) – et rammeverk som aktivt støttes av Norge - må selskaper vite, *og kunne vise for omgivelsene*, at de ikke bidrar til brudd på menneskerettigheter. Men dette er ikke nok: Rammeverket slår også fast at myndighetene skal uttrykke en klar forventning om at alle selskaper skal respektere disse rettighetene i sin virksomhet, også i utlandet. Hvis selskapene skal utvise den aktsomhet som forventes av dem, og hvis de skal kunne forhindre at rettighetene krenkes, er innsyn i produksjonsforhold avgjørende. Fortsatt hemmelighold vil ha motsatt effekt: Fortsatte krenkelser av rettigheter og arbeidere som ikke har mulighet for å gjøre sin stemme hørt i redsel for ulike typer represalier.

Framtiden i våre hender anmoder Regjeringen om å formulere og målbære en slik forventning overfor næringslivet.

- Når det gjelder offentlige anskaffelser har Regjeringen allerede et handlingsrom for større åpenhet: Offentlige innkjøpere har adgang til å begjære innsyn i hvilke underleverandører (for eksempel tekstilfabrikker i u-land) som leverer varer til statlige og kommunale institusjoner.

Framtiden i våre hender retter en sterk anmodning til Regjeringen om å sørge for at det innføres rutiner for at alle som leverer varer til offentlige institusjoner oppgir hvilke land og fabrikker som har produsert varene.

- I Regjeringens handlingsplan om Miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser står det skrevet følgende under punkt om mål og prioriteringer:

”Regjeringen legger vekt på at offentlig sektor gjennom sine innkjøp skal ta samfunnsansvar ved å bidra til etisk forsvarlig produksjon, handel og forbruk. Dette inkluderer det som også gjerne omtales som ”rettferdig handel”. Sentralt i dette vil være å bidra til ”åpenhet/ sporbarhet i verdikjeden” slik at man kan få dokumentert at produktene er produsert på en etisk forsvarlig måte.” Mener dere at dette samfunnsansvaret og prinsippet om åpenhet utelukkende skal knytte seg til fairtrade-merkede produkter - eller skal det også gjelde for andre varer som kjøpes inn av offentlig sektor?

Norge har et betydelig engasjement for å styrke både menneskerettigheter og demokrati i andre land. Regjeringen kan styrke denne innsatsen ved å arbeide for mer åpenhet i næringslivet. Offentlige leverandørlistene vil være et viktig skritt på veien i arbeidet for å sikre menneskerettighetene i leverandørkjeden.

Regjeringen legger vekt på at bedrifter skal samfunnsansvar og sikre at virksomheten er i tråd med arbeiderrettigheter og menneskelige rettigheter. I fremtiden vil det derimot være vanskelig å snakke om ansvarlighet uten at dette også omfatter en større åpenhet (herunder åpne leverandørlistene) og adgangen til å etterprøve selskapenes etikkarbeid.

Vi vil benytte anledningen til å informere om vår kampanje «Makt forplikter»: Et samarbeid mellom Framtiden i våre hender og Amnesty International som setter søkelys på norsk næringsliv og samfunnsansvar. Vi krever at norske selskaper – både private og offentlige – tar samfunnsansvar på alvor og at det blir innført bindende retningslinjer for næringslivet. For mer informasjon vennligst se framtiden.no.

Vi anmoder Regjeringen om å umiddelbart starte arbeidet med å utvikle en strategi og en handlingsplan for hvordan samfunnsansvaret til både bedrifter og offentlig sektor kan styrkes gjennom økt åpenhet, innsyn og etterprøvbarhet. Hvis departementet ønsker innspill og forslag til dette arbeidet er dere selvsagt velkomne til å kontakte oss.

Beste hilsen,

Arild Hermstad
Leder

Carin Leffler,
Fagrådgiver